Europos Sąjungos
oficialusis leidinys

LT
C serija

C/2026/901

2026 2 11

KOMISIJOS KOMUNIKATAS

Komisijos gairės dėl žiniasklaidos paslaugų teikėjams skirtos pareiškimo funkcijos įgyvendinimo pagal Reglamento (ES) 2024/1083 (Europos žiniasklaidos laisvės akto) 18 straipsnio 1 dalį

(C/2026/901)

1. ĮVADAS

1. Europos žiniasklaidos laisvės akto (Reglamento (ES) 2024/1083 ([1]), toliau – EŽLA) 18 straipsnyje nustatytos žiniasklaidos paslaugų teikėjų apsaugos priemonės. Šios apsaugos priemonės yra susijusios su žiniasklaidos paslaugų teikėjų turinio moderavimu, kurį vykdo labai didelių interneto platformų paslaugų teikėjai ([2]) (toliau – LDIP paslaugų teikėjai) remdamiesi atitinkamomis savo sąlygomis. Norėdami pasinaudoti šiomis apsaugos priemonėmis, žiniasklaidos paslaugų teikėjai turi pareikšti, kad jie atitinka kelis EŽLA 18 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos a–g punktų teiginius. Kad tai būtų lengviau, LDIP paslaugų teikėjai pagal EŽLA 18 straipsnio 1 dalį privalo įdiegti funkciją, suteikiančią galimybę žiniasklaidos paslaugų teikėjams pateikti šį pareiškimą.

2. Pagal EŽLA 18 straipsnio 9 dalį, Komisijai pavesta paskelbti gaires, kad būtų lengviau veiksmingai įgyvendinti 18 straipsnio 1 dalyje nurodytą funkciją. EŽLA 53 konstatuojamojoje dalyje taip pat nurodyta, kad tos gairės turėtų padėti kuo labiau sumažinti galimą piktnaudžiavimą šia funkcija, visų pirma, kai ja piktnaudžiauja dezinformacija, manipuliavimu informacija ir kišimusi sistemingai užsiimantys žiniasklaidos paslaugų teikėjai, įskaitant tuos, kuriuos kontroliuoja tam tikros trečiosios valstybės, atsižvelgiant į kriterijus dėl žiniasklaidos paslaugų teikėjų ne iš Sąjungos, kuriuos turi parengti Europos žiniasklaidos paslaugų valdyba. Joje paaiškinta, kad gairės gali apimti priemones, susijusias su pripažintų pilietinės visuomenės organizacijų, įskaitant faktų tikrinimo organizacijas, taip pat nacionalinių reguliavimo institucijų ar įstaigų arba bendro reguliavimo ar savireguliavimo įstaigų dalyvavimu atliekant pareiškimų peržiūrą. Pavyzdžiui, toks dalyvavimas galėtų apimti tų organizacijų galimybę pranešti LDIP paslaugų teikėjams apie visas galimas problemas, susijusias su tuo, ar žiniasklaidos paslaugų teikėjai atitinka pareiškimui pateikti svarbius teiginius.

3. Šiomis gairėmis siekiama palengvinti taisyklių taikymą nustatant esminius projektavimo ir veikimo elementus, kuriuos turėtų turėti pareiškimo funkcija. Tie elementai turėtų padėti užtikrinti, kad žiniasklaidos paslaugų teikėjams būtų lengva pareiškimo funkciją rasti, naudoti ir pasiekti, kartu leisdami LDIP paslaugų teikėjams būti lankstiems, kai to reikia norint pritaikyti elementus prie konkrečių savo paslaugų ir verslo modelių savybių.

4. Rengdama šias gaires Komisija surengė tikslines konsultacijas ir jose dalyvavo atitinkami suinteresuotieji subjektai, įskaitant LDIP paslaugų teikėjų, žiniasklaidos paslaugų teikėjų, pilietinės visuomenės organizacijų, faktų tikrinimo organizacijų ir reguliavimo institucijų atstovus.

5. Šios gairės atspindi tai, kaip Komisija supranta EŽLA 18 straipsnį. Galutinį ir autoritetingą ES teisės aiškinimą gali pateikti tik Europos Sąjungos Teisingumo Teismas.

([1]) 2024 m. balandžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1083, kuriuo nustatoma bendra žiniasklaidos paslaugų vidaus rinkoje sistema ir iš dalies keičiama Direktyva 2010/13/ES, (Europos žiniasklaidos laisvės aktas) (OL L, 2024/1083, 2024 4 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1083/oj)

([2]) Komisijos pagal 2022 m. spalio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2022/2065 dėl bendrosios skaitmeninių paslaugų rinkos, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2000/31/EB, (Skaitmeninių paslaugų akto) (OL L 277, 2022 10 27, p. 1), 33 straipsnio 4 dalį paskirtos interneto platformos, per mėnesį Europos Sąjungoje sulaukiančios vidutiniškai ne mažiau kaip 45 mln. aktyvių naudotojų.

6. Šių gairių 2 skirsnyje nurodyta jų taikymo sritis ir tikslas. 3 skirsnyje nurodyti būtiniausi bendrieji elementai, kuriuos, Komisijos nuomone, turėtų turėti pareiškimo funkcija. 4 skirsnyje pateikiamos pagal EŽLA 18 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos a–g punktus pareikštinų teiginių gairės, kurios tiek žiniasklaidos paslaugų teikėjams, tiek LDIP paslaugų teikėjams galėtų padėti susitvarkyti su pareiškimų teikimo procesu. 5 skirsnyje Komisija išsamiai aprašo kitus pareiškimų tvarkymo aspektus. 6 skirsnyje aprašyta tvarka, kaip LDIP paslaugų teikėjams bendrauti su reguliavimo institucijomis ar įstaigomis arba bendro reguliavimo ar savireguliavimo mechanizmais, kilus pagrįstų abejonių dėl žiniasklaidos paslaugų teikėjų atitikties EŽLA 18 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos d punktui. 7 skirsnyje pateikiamos Komisijos gairės, kokios bendros tvarkos reikia laikytis įtraukiant pilietinės visuomenės organizacijas, įskaitant faktų tikrinimo organizacijas, į pareiškimų peržiūrą.

2. **GAIRIŲ TAIKYMO SRITIS**

7. Pagal EŽLA 18 straipsnio 1 dalį, LDIP paslaugų teikėjai privalo suteikti galimybę žiniasklaidos paslaugų teikėjams, kurie yra jų paslaugų gavėjai, naudotis pareiškimo funkcija. EŽLA 53 konstatuojamojoje dalyje patikslinta, kad įdiegti pareiškimo funkciją turėtų tie LDIP paslaugų teikėjai, kurie teikia prieigą prie žiniasklaidos turinio.

8. Siekdama paaiškinti, kas turi laikytis 18 straipsnio 1 dalies įpareigojimų ir kiek jie aprėpia, Komisija mano, kad reikėtų atsižvelgti į visus EŽLA pateiktos žiniasklaidos paslaugos apibrėžties dėmenis. Konkrečiai, pagal EŽLA 2 straipsnio 1 punktą, žiniasklaidos paslauga yra paslauga, kai pagrindinis paslaugos arba nuo jos atsiejamos dalies tikslas yra bet kokiomis priemonėmis plačiajai visuomenei teikti programas arba spaudos publikacijas informavimo, pramogų ar švietimo tikslais, o redakcinė atsakomybė už paslaugą tenka žiniasklaidos paslaugų teikėjui. EŽLA 2 straipsnio 1 punktas taip pat turėtų būti aiškinamas kartu su 2 straipsnio 2 punkte pateikta žiniasklaidos paslaugų teikėjo apibrėžtimi, kurioje teigiama, kad toks paslaugų teikėjas turėtų būti suprantamas kaip „fizinis ar juridinis asmuo, kurio profesinė veikla yra teikti žiniasklaidos paslaugas [...]“. EŽLA 9 konstatuojamojoje dalyje profesinis veiklos pobūdis dar labiau pabrėžiamas – kaip lemiamas veiksnys, į kurį reikia atsižvelgti nustatant žiniasklaidos paslaugą teikiančius juridinius ar fizinius asmenis. EŽLA 9 konstatuojamojoje dalyje taip pat pripažįstama, kad žiniasklaidos paslaugų teikėjų veikla vidaus rinkoje gali būti įvairių formų, ir nurodoma, kad žiniasklaidos paslaugų teikėjo apibrėžtis turėtų būti suprantama kaip apimanti platų profesionalių žiniasklaidos subjektų, įskaitant laisvai samdomus darbuotojus, spektrą.

9. Kaip paaiškinta EŽLA 50 konstatuojamojoje dalyje, EŽLA 18 straipsnio tikslas – išsaugoti žiniasklaidos laisvę ir pliuralizmą skaitmeninėje aplinkoje kuo labiau sumažinant turinio moderavimo sprendimų poveikį žiniasklaidos paslaugų teikėjų redakciniam sąžiningumui ir laikantis redakcinių ir profesinių standartų parengtos patikimos informacijos sklaidai. EŽLA 18 straipsniu siekiama apsaugoti žiniasklaidos paslaugų teikėjų, kurie prisiima redakcinę atsakomybę už savo programas ar spaudos publikacijas, profesinę žurnalistinę veiklą, visų pirma apimančią viešojo intereso reikalus, visuomenės klausimus ar kultūros reiškinius ir galiausiai prisidedančią prie viešojo diskurso ir demokratinių diskusijų ([3]).

10. Todėl reikalavimas įdiegti funkciją pagal EŽLA 18 straipsnio 1 dalį turėtų būti, laikantis EŽLA 53 konstatuojamosios dalies, taikomas LDIP paslaugų teikėjams, teikiantiems prieigą prie žiniasklaidos turinio, t. y. saugantiems ir platinantiems visuomenei informaciją, apimančią programas ar spaudos publikacijas, kurias pagal redakcinius ir profesinius standartus parengė žiniasklaidos paslaugų teikėjai, nes taikyti jį kitiems LDIP paslaugų teikėjams, tokiems kaip elektroninės prekyvietės ar suaugusiųjų turinį teikiančios platformos, būtų neproporcinga arba neaktualu pagal nuostatos tikslą.

([3]) Šios gairės neturėtų daryti poveikio taisyklėms, taikomoms žiniasklaidos paslaugų teikėjų teikiamam turiniui, kuris gali būti laikomas reklama, įskaitant politinę reklamą, arba komerciniais pranešimais, apibrėžtais kituose ES teisėkūros procedūra priimtuose aktuose, pavyzdžiui, Skaitmeninių paslaugų akte, 2010 m. kovo 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2010/13/ES dėl valstybių narių įstatymuose ir kituose teisės aktuose išdėstytų tam tikrų nuostatų, susijusių su audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikimu, derinimo (Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyvoje) su pakeitimais, padarytais Direktyva (ES) 2018/1808 (OL L 95, 2010 4 15, p. 1), ir 2024 m. kovo 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2024/900 dėl politinės reklamos skaidrumo ir atrankiojo adresavimo (OL L, 2024/900, 2024 3 20, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/900/oj).

3. **BENDRIEJI PAREIŠKIMO FUNKCIJOS ELEMENTAI**

11. Šio skirsnio tikslas – nustatyti pareiškimo funkcijos įgyvendinimo gaires. Tuo siekiama kiek įmanoma užtikrinti, kad LDIP paslaugų teikėjai šią funkciją įgyvendintų nuosekliai ir veiksmingai, nedarant poveikio skirtingiems verslo modeliams ir konkrečioms kiekvieno paslaugų teikėjo savybėms.

12. Funkcija, kurią pagal EŽLA 18 straipsnio 1 dalį turi įdiegti LDIP paslaugų teikėjai, yra pagrindinė išankstinė sąlyga tam, kad žiniasklaidos paslaugų teikėjai galėtų pasinaudoti apsaugos nuo nepagrįstų moderavimo sprendimų dėl turinio, kuris laikomas nesuderinamu su LDIP sąlygomis, priemonėmis.

13. Ši funkcija turėtų būti neatsiejama LDIP paslaugų teikėjų infrastruktūros dalis. Joje turėtų būti specialus jų sąsajoje gerai matomas elementas, kad žiniasklaidos paslaugų teikėjai galėtų lengvai ją rasti ir prie jos prieiti, pvz., per savo paskyras platformoje.

14. Ši funkcija turėtų būti suprojektuota kaip standartizuotas klausimynas, prieinamas visomis oficialiosiomis kiekvienos valstybės narės, kurioje LDIP paslaugų teikėjai siūlo savo paslaugas, kalbomis. Konkrečiai, klausimyne turėtų būti iš anksto sudaryta žymimųjų langelių lentelė, kurią užpildydami žiniasklaidos paslaugų teikėjai galėtų pareikšti, kad atitinka konkrečius EŽLA 18 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos a–e punktų teiginius. Klausimynas turėtų suteikti paslaugų teikėjams galimybę pateikti 18 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos f ir g punktuose nurodytą informaciją, pavyzdžiui, teksto įvesties langelyje arba priedų skiltyje.

15. LDIP paslaugų teikėjai turėtų pasirūpinti, kad ši funkcija turėtų elementą, leidžiantį žiniasklaidos paslaugų teikėjams per vieną kartą pateikti pareiškimus dėl visų konkrečioje platformoje savo naudojamų paskyrų. Tai sumažintų pareiškimo naštą tiems žiniasklaidos paslaugų teikėjams, kurie tam tikroje platformoje naudojasi keliomis paskyromis, nes jiems nereikėtų teikti skirtingų atskirų pareiškimų dėl kiekvienos savo naudojamos paskyros.

16. Kad nebūtų galima pateikti botų ar kitos automatizuotos programinės įrangos automatiškai užpildytų pareiškimų, LDIP paslaugų teikėjai turėtų pasirūpinti, kad ši funkcija turėtų elementą, leidžiantį žiniasklaidos paslaugų teikėjams savo pareiškimą datuoti ir elektroniniu būdu pasirašyti, taip pat patvirtinti jų autentiškumą ir juos patikrinti saugos kodu CAPTCHA arba taikant panašius protokolus, kuriais naudotojai žmonės atskiriami nuo automatizuotos programinės įrangos.

17. Ši funkcija taip pat turėtų turėti pasirenkamą elementą, suteikiantį galimybę žiniasklaidos paslaugų teikėjams įkelti bet kokią informaciją apie atitiktį pagal EŽLA 18 straipsnio 1 dalį pareikštiems teiginiams, kurią laiko svarbia savo pareiškimams pagrįsti. Šiuo atžvilgiu žiniasklaidos paslaugų teikėjai turėtų turėti galimybę nurodyti, ar ši papildoma patvirtinamoji informacija galėtų būti skelbiama viešai. Ar pasinaudoti šiuo pasirenkamu elementu kaip priemone papildomai patvirtinamajai informacijai pateikti, visais atvejais sprendžia vien žiniasklaidos paslaugų teikėjai ir tik jie. Todėl papildomų patvirtinamųjų dokumentų nebuvimas neturėtų reikšti, kad pareiškimas nėra išsamus arba kad galima jį atmesti.

18. LDIP paslaugų teikėjų naudojama funkcija turėtų sudaryti sąlygas išsiųsti žiniasklaidos paslaugų teikėjui, kuris pateikė pareiškimą, automatinį pranešimą, kuriuo patvirtinamas pareiškimo gavimas. Šiame pranešime taip pat turėtų būti pateikti LDIP paslaugų teikėjo kontaktiniai duomenys, įskaitant e. pašto adresą, kuriuo žiniasklaidos paslaugų teikėjas gali tiesiogiai ir greitai susisiekti, kaip reikalaujama EŽLA 18 straipsnio 3 dalyje.

19. Žiniasklaidos paslaugų teikėjai turėtų turėti galimybę stebėti ir valdyti savo pareiškimų statusą per savo paskyras platformoje ir savo pareiškimus bet kuriuo metu atnaujinti, pakoreguoti arba atšaukti. Jau priimto pareiškimo atnaujinimas ar pakoregavimas neturėtų būti sudėtingesnis negu pradinio pareiškimo pateikimas ir neturėtų būti reikalaujama jį pateikti iš naujo.

20. LDIP paslaugų teikėjai gautus pareiškimus turėtų skelbti viešai lengvai prieinamu ir mašinos skaitomu formatu. Tas pats turėtų būti taikoma bet kokiai 17 punkte nurodytai papildomai patvirtinamajai informacijai, kaip reikalaujama EŽLA 18 straipsnio 2 dalyje.

21. Siekdama didinti informuotumą apie pareiškimo funkciją ir palengvinti naudojimąsi ja, Komisija ragina LDIP paslaugų teikėjus aktyviai ją populiarinti tarp savo paslaugų gavėjų. Tai galėtų būti daroma, pavyzdžiui, nurodant funkciją savo sąlygose, bendrais bruožais paaiškinant, kaip pateikti pareiškimą, kai funkcija bus įdiegta, arba sukuriant specialų tam skirtą kontaktinį punktą.

4. **ATSKIRI PAREIŠKIMO TEIGINIAI**

22. Tolesniuose poskirsniuose pateikiamos gairės dėl tam tikrų su atskirais 18 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos a–g punktų teiginiais susijusių aspektų, kurie turėtų būti įtraukti į žiniasklaidos paslaugų teikėjo pareiškimą.

4.1. **Su 18 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos a, b ir f punktais susiję teiginiai**

23. Pagal EŽLA 18 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos a, b ir f punktus, ši funkcija turi suteikti galimybę žiniasklaidos paslaugų teikėjams pareikšti, kad jie yra žiniasklaidos paslaugų teikėjai ir laikosi EŽLA 6 straipsnio 1 dalies, taip pat nurodyti savo juridinį pavadinimą ir kontaktinius duomenis, įskaitant e. pašto adresą, kurio pageidautina vienintelė paskirtis būtų užtikrinti stabilų ryšio kanalą, kuriuo naudodamasis LDIP paslaugų teikėjas galėtų greitai ir tiesiogiai su jais susisiekti.

24. Žiniasklaidos paslaugų teikėjų pareiškimų tvarkymo ir lengvesnio jų tapatybės nustatymo reikmėms naujausios išsamios informacijos apie žiniasklaidos paslaugų teikėjus ir jų nuosavybę LDIP paslaugų teikėjai gali ieškoti viešai prieinamose ES masto ar nacionalinėse duomenų bazėse, pvz., Europos žiniasklaidos nuosavybės stebėsenos priemonėje „Euromedia Ownership Monitor“ ([4]) arba pagal EŽLA 6 straipsnio 2 dalį sukurtose nacionalinėse žiniasklaidos nuosavybės duomenų bazėse. Europos žiniasklaidos paslaugų valdyba (toliau – Valdyba) galėtų palengvinti LDIP paslaugų teikėjų ir už nacionalines duomenų bazes atsakingų atitinkamų nacionalinių institucijų ryšius.

25. LDIP paslaugų teikėjai taip pat galėtų informacijos ieškoti MAVISE ([5]), centralizuotoje laisvai prieinamoje duomenų bazėje, kurią tvarko Europos audiovizualinė observatorija. Pagal Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyvą MAVISE teikia informaciją apie Europos ekonominėje erdvėje esančių audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikėjų jurisdikcijos šalį.

26. Šiomis aplinkybėmis žiniasklaidos paslaugų teikėjai galėtų per 17 dalyje aprašytą pasirenkamą elementą įtraukti tiesioginę nuorodą į šio komunikato 24 ir 25 punktuose nurodytas duomenų bazes ir į interneto svetainę, kuriose teikiama pagal EŽLA 6 straipsnio 1 dalį reikalaujama informacija.

4.2. **Su 18 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos c punktu susiję teiginiai**

27. Pagal EŽLA 18 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos c punktą, ši funkcija turi sudaryti sąlygas žiniasklaidos paslaugų teikėjams pareikšti, kad jie yra redakciniu požiūriu nepriklausomi nuo valstybių narių, politinių partijų, trečiųjų valstybių ir trečiųjų valstybių kontroliuojamų ar finansuojamų subjektų.

([4]) EurOMo (Euromedia Ownership Monitor).
([5]) MAVISE duomenų bazė.

28. Per šio komunikato 17 punkte aprašytą pasirenkamą elementą žiniasklaidos paslaugų teikėjai galėtų įkelti atitinkamą informaciją, pavyzdžiui, apie vidaus priemones, politiką ar procedūras, kurias jie įdiegė, kad išlaikytų ir puoselėtų savo redaktorių nepriklausomumą. Šiuo tikslu žiniasklaidos paslaugų teikėjai galėtų semtis įkvėpimo iš Komisijos rekomendacijos dėl redaktorių nepriklausomumo vidaus apsaugos priemonių ir nuosavybės skaidrumo žiniasklaidos sektoriuje ([6]), kurioje pateikiamas neišsamus ir nebaigtinis savanoriškų priemonių, skirtų redakcinių sprendimų nepriklausomumui ir sąžiningumui apsaugoti, katalogas.

29. Šio komunikato 17 punkte aprašytu pasirenkamu elementu taip pat būtų galima suteikti galimybę žiniasklaidos paslaugų teikėjams nurodyti, kad jiems netaikomos jokios ribojamosios priemonės, kurias šiuo metu yra nustačiusi Sąjunga, be kita ko, dėl jų redaktorių nepriklausomumo stokos ([7]).

4.3. **Su 18 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos d ir g punktais susiję teiginiai**

30. Pagal EŽLA 18 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos d punktą, ši funkcija turi leisti žiniasklaidos paslaugų teikėjams pareikšti, kad i) jiems taikomi vienos ar kelių valstybių narių reguliavimo reikalavimai dėl redakcinės atsakomybės prisiėmimo ir kad juos prižiūri kompetentinga nacionalinė reguliavimo institucija arba įstaiga arba kad ii) jie laikosi redakcinius standartus reglamentuojančio bendro reguliavimo ar savireguliavimo mechanizmo, kuris yra visuotinai pripažintas ir priimtinas atitinkamame žiniasklaidos sektoriuje vienoje ar keliose valstybėse narėse.

31. Šie teiginiai yra alternatyvūs, o ne kumuliaciniai. Todėl žiniasklaidos paslaugų teikėjui, pareiškiančiam, kad jam taikomi reguliavimo reikalavimai dėl redakcinės atsakomybės prisiėmimo ir kad jį prižiūri kompetentinga nacionalinė reguliavimo institucija arba įstaiga, nebūtina taip pat pareikšti, kad jis laikosi redakcinius standartus reglamentuojančio bendro reguliavimo ar savireguliavimo mechanizmo, kuris yra visuotinai pripažintas ir priimtinas atitinkamame žiniasklaidos sektoriuje vienoje ar daugiau valstybių narių, ir atvirkščiai.

32. Per šio komunikato 17 punkte aprašytą pasirenkamą elementą žiniasklaidos paslaugų teikėjai galėtų pateikti įrodymų, pagrindžiančių jų pareiškimą pagal 18 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos d punktą ([8]). Žiniasklaidos paslaugų teikėjai taip pat raginami įkelti patvirtinamąją informaciją apie redakcinius standartus reglamentuojantį bendro reguliavimo arba savireguliavimo mechanizmą, kurio jie laikosi ([9]).

33. Komisija pripažįsta, kad bendro reguliavimo ar savireguliavimo mechanizmų raidos lygis valstybėse narėse gali skirtis. Šiuo atžvilgiu Komisija laikosi nuomonės, kad pagal savo bendro pobūdžio užduotį skatinti nuoseklų ir veiksmingą EŽLA taikymą Valdyba galėtų puoselėti ir palengvinti veiksmingų, nuoseklių ir koordinuotų nacionalinių bendro reguliavimo ar savireguliavimo iniciatyvų rengimą, be kita ko, per struktūrinį dialogą pagal EŽLA 19 straipsnį.

34. Pagal EŽLA 18 straipsnį, bendro reguliavimo arba savireguliavimo mechanizmų paskirtis yra užtikrinti veiksmingą redakcinių standartų valdymą visiškai nepriklausomai nuo valstybinių, politinių ir komercinių interesų ir veikti skaidriai, be to, jiems dažnai skiriama užduotis prižiūrėti, kaip laikomasi atitinkamų etikos ir profesinių standartų.

35. Tokių bendro reguliavimo ar savireguliavimo mechanizmų pavyzdžiai yra nacionalinės žiniasklaidos ir spaudos tarybos, taip pat žurnalisto profesiją prižiūrinčios ir redakcinius standartus reglamentuojančios profesionalų sąjungos ar asociacijos.

([6]) 2022 m. rugsėjo 16 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2022/1634 dėl redaktorių nepriklausomumo vidaus apsaugos priemonių ir nuosavybės skaidrumo žiniasklaidos sektoriuje (OL L 245, 2022 9 22, p. 56).

([7]) Atnaujintas Europos Sąjungos nustatytų ribojamųjų priemonių sąrašas pateikiamas interneto svetainėje https://data.europa.eu/apps/eusanctionstracker/.

([8]) Galimi pavyzdžiai: spaudos, žiniasklaidos ar etikos tarybos, įsteigtos vienoje iš valstybių narių, pažymos ar atitinkami dokumentai arba nuoroda į atitinkamos tarybos interneto svetainę.

([9]) Pavyzdžiui, apie priemones, kurių imtasi pagal atitinkamą mechanizmą siekiant užtikrinti jo standartų laikymąsi, arba apie procedūras, taikomas nagrinėjant skundus dėl reikalavimų nesilaikymo ir imantis tolesnių veiksmų.

36. Pagal EŽLA 18 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos g punktą, ši funkcija turi suteikti galimybę žiniasklaidos paslaugų teikėjams pateikti EŽLA 18 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos d punkte nurodytų atitinkamų nacionalinių reguliavimo institucijų ar įstaigų arba bendro reguliavimo ar savireguliavimo mechanizmų atstovų kontaktinius duomenis, įskaitant pavadinimus, e. pašto adresus ar telefono numerius. Šiuo atžvilgiu Valdyba raginama padėti žiniasklaidos paslaugų teikėjams ir LDIP paslaugų teikėjams: pateikti atnaujintą atitinkamų nacionalinių reguliavimo institucijų arba įstaigų sąrašą ir rinkti informaciją apie valstybėse narėse veikiančius atitinkamus bendro reguliavimo ir savireguliavimo mechanizmus.

4.4. **Su 18 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos e punkto sąlyga susiję teiginiai**

37. Toliau pateiktos EŽLA 18 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos e punkto taikymo gairės nedaro poveikio Dirbtinio intelekto akto (Reglamento (ES) 2024/1689) 50 straipsniui ir visoms gairėms ar praktikos kodeksams, paskelbtiems pagal to reglamento 50 straipsnio 7 dalį ir 96 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos d punktą ([10]).

38. Pagal EŽLA 18 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos e punktą, ši funkcija turi leisti žiniasklaidos paslaugų teikėjams pareikšti, kad jie neteikia dirbtinio intelekto sistemų sukurto turinio, kurio neperžiūrėjo žmogus ar kuriam netaikyta redakcinė kontrolė.

39. Per šio komunikato 17 punkte aprašytą pasirenkamą elementą žiniasklaidos paslaugų teikėjai galėtų dalytis informacija apie savo praktiką, kaip žmogus peržiūri dirbtinio intelekto sistemų sukurtą turinį arba kaip jam taikoma redakcinė kontrolė.

40. Ta informacija galėtų būti susijusi, pvz., su konkrečiomis žiniasklaidos paslaugų teikėjo organizacijos pareigybėmis ar vaidmenimis, kuriems priskirta atlikti dirbtinio intelekto sistemų sukurto turinio redakcinę peržiūrą arba prisiimti redakcinę atsakomybę už tokį turinį.

41. Bet kuriuo atveju Komisija primena, kad visą žiniasklaidos paslaugų teikėjų teikiamą turinį, įskaitant tą, kurį sukūrė ar kuriuo manipuliavo dirbtinio intelekto sistemos, jeigu tokį turinį jiems peržiūrėjo žmogus ar jie tokiam turiniui taikė redakcinę kontrolę, kaip nurodyta jų pareiškimuose, EŽLA 18 straipsnis apsaugo nuo LDIP paslaugų teikėjų vykdomo turinio moderavimo, lemiančio su žiniasklaidos paslaugų teikėjo turiniu susijusių jų internetinių tarpininkavimo paslaugų teikimo sustabdymą.

5. **KITI SU PAREIŠKIMŲ TVARKYMU SUSIJĘ ASPEKTAI**

42. Siekiant užtikrinti, kad pateikti pareiškimai būtų sutvarkyti per nuosaikų laikotarpį ir be nepagrįsto delsimo, kaip reikalaujama EŽLA 18 straipsnio 3 dalies paskutiniame sakinyje, LDIP paslaugų teikėjai gautus pareiškimus turėtų tvarkyti po vieną ir nuolat, kai tik juos gauna. Visų pirma jie neturėtų pareiškimų teikimo ir tvarkymo riboti konkrečiais laikotarpiais.

43. Sprendimas pareiškimą priimti, atmesti arba pripažinti negaliojančiu turėtų būti grindžiamas tik pagal EŽLA 18 straipsnio 1 dalį pareikštais teiginiais. Sprendimas pareiškimą priimti, atmesti arba pripažinti negaliojančiu neturėtų būti grindžiamas tuo, ar žiniasklaidos paslaugų teikėjo turinys yra suderinamas su LDIP paslaugų teikėjo sąlygomis.

([10]) 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1689, kuriuo nustatomos suderintos dirbtinio intelekto taisyklės ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 300/2008, (ES) Nr. 167/2013, (ES) Nr. 168/2013, (ES) 2018/858, (ES) 2018/1139 ir (ES) 2019/2144 ir direktyvos 2014/90/ES, (ES) 2016/797 ir (ES) 2020/1828, (Dirbtinio intelekto aktas) (OL L, 2024/1689, 2024 7 12, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj).

44. LDIP paslaugų teikėjai anksčiau priimtą pareiškimą gali pripažinti negaliojančiu tik tuo atveju, jei atitinkamas žiniasklaidos paslaugų teikėjas nebeatitinka vieno ar daugiau pagal EŽLA 18 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos a–e punktus pareikštų teiginių.

45. Kad būtų lengviau nustatyti galimas su pareiškimais susijusias atitikties problemas, kompetentinga nacionalinė reguliavimo institucija arba įstaiga arba bendro reguliavimo ar savireguliavimo mechanizmas gali pranešti LDIP paslaugų teikėjams apie tai, kad žiniasklaidos paslaugų teikėjas neatitinka vieno ar daugiau pagal EŽLA 18 straipsnio 1 dalį pareikštų teiginių. Pagal EŽLA 53 konstatuojamąją dalį apie tai gali pranešti ir pilietinės visuomenės organizacijos, įskaitant faktų tikrinimo organizacijas, pvz., nurodytosios 57 punkte.

46. Jeigu pilietinės visuomenės organizacijos, įskaitant faktų tikrinimo organizacijas, pvz., nurodytosios 57 punkte, praneša, kad nesilaikoma vieno ar daugiau pagal EŽLA 18 straipsnio 1 dalį pareikštų teiginių, LDIP paslaugų teikėjai turėtų prašyti, kad kompetentinga nacionalinė reguliavimo institucija ar įstaiga arba atitinkamas bendro reguliavimo ar savireguliavimo mechanizmas tai patvirtintų.

47. Šiomis aplinkybėmis pokalbiui su žiniasklaidos paslaugų teikėjais, kompetentingomis nacionalinėmis reguliavimo institucijomis ar įstaigomis arba atitinkamais bendro reguliavimo ar savireguliavimo mechanizmais ir pilietinės visuomenės organizacijomis, įskaitant faktų tikrinimo organizacijas, pvz., nurodytosiomis 57 punkte, LDIP paslaugų teikėjai turėtų užtikrinti galimybę susisiekti su gyvu asmeniu.

48. Jei pareiškimas atmetamas arba pripažįstamas negaliojančiu, LDIP paslaugų teikėjai turėtų apie savo sprendimą be pagrįsto delsimo informuoti atitinkamą žiniasklaidos paslaugų teikėją. Informuodami atitinkamą žiniasklaidos paslaugų teikėją, LDIP paslaugų teikėjai turėtų nurodyti pareiškimo atmetimo arba pripažinimo negaliojančiu priežastis ir teisių gynimo priemones, kuriomis žiniasklaidos paslaugų teikėjai gali naudotis pagal EŽLA 18 straipsnio 7 dalį.

6. **KREIPIMASIS Į NACIONALINES REGULIAVIMO INSTITUCIJAS AR ĮSTAIGAS ARBA BENDRO REGULIAVIMO AR SAVIREGULIAVIMO MECHANIZMUS, KILUS PAGRĮSTŲ ABEJONIŲ**

49. Pagal EŽLA 18 straipsnio 1 dalies paskutinę pastraipą, kai kyla pagrįstų abejonių, ar žiniasklaidos paslaugų teikėjas laikosi to, ką yra pareiškęs pagal EŽLA 18 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos d punktą, t. y. ar jam taikomi vienos ar kelių valstybių narių reguliavimo reikalavimai dėl redakcinės atsakomybės prisiėmimo ir ar jį prižiūri kompetentinga nacionalinė reguliavimo institucija ar įstaiga arba ar jis laikosi redakcinius standartus reglamentuojančio bendro reguliavimo ar savireguliavimo mechanizmo, kuris yra visuotinai pripažintas ir priimtinas atitinkamame žiniasklaidos sektoriuje vienoje ar keliose valstybėse narėse, LDIP paslaugų teikėjai turėtų prašyti, kad atitinkama nacionalinė reguliavimo institucija ar įstaiga arba atitinkamo bendro reguliavimo ar savireguliavimo mechanizmas tai patvirtintų.

50. EŽLA 53 konstatuojamojoje dalyje paaiškinta, kad kreipdamasis į nacionalinę reguliavimo instituciją ar įstaigą arba bendro reguliavimo ar savireguliavimo mechanizmą LDIP paslaugų teikėjas įgytų galimybę gauti patvirtinimą, ar žiniasklaidos paslaugų teikėjui taikomi reguliavimo reikalavimai arba ar jis laikosi bendro reguliavimo ar savireguliavimo mechanizmų. Toje konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad, kai aktualu, LDIP paslaugų teikėjai galėtų remtis turima informacija apie atitinkamų reikalavimų ir mechanizmų, pavyzdžiui, sektoriaus parengtų standartų ar kitų atitinkamų elgesio kodeksų, laikymąsi.

51. Šiomis aplinkybėmis pagrįstų abejonių kiltų tais atvejais, kai LDIP paslaugų teikėjai iš žiniasklaidos paslaugų teikėjo pareiškime pateiktos informacijos negali nustatyti, ar tam žiniasklaidos paslaugų teikėjui taikomi reguliavimo reikalavimai ir ar jis laikosi bendro reguliavimo arba savireguliavimo reikalavimų. Taip būtų, pvz., tuo atveju, kai informacija apie narystę spaudos tarybose nėra viešai prieinama arba žiniasklaidos paslaugų teikėjas nėra įtrauktas į viešai prieinamus pareiškime nurodytos kompetentingos nacionalinės reguliavimo institucijos arba įstaigos registrus.

52. Jei pagal EŽLA 18 straipsnio 1 dalies paskutinę pastraipą kreiptasi į kompetentingą nacionalinę reguliavimo instituciją arba įstaigą, ši turėtų patvirtinti, ar atitinkamam žiniasklaidos paslaugų teikėjui taikomi reguliavimo reikalavimai dėl redakcinės atsakomybės prisiėmimo ir ar jis yra prižiūrimas. Rengdama patvirtinimą kompetentinga nacionalinė reguliavimo institucija arba įstaiga galėtų atsižvelgti į: i) žiniasklaidos paslaugų teikėjui taikomas nacionalines taisykles; ii) kriterijus, pagal kuriuos žiniasklaidos paslaugų teikėjas priklauso jos jurisdikcijai ir reguliavimo kompetencijai; iii) esamus nacionalinius registrus ar sąrašus, į kuriuos įtrauktas žiniasklaidos paslaugų teikėjas, ir iv) atitinkamas nuostatas, kuriomis jai suteikiami žiniasklaidos paslaugų teikėjo reguliavimo įgaliojimai.

53. Rengdamas EŽLA 18 straipsnio 1 dalies paskutinėje pastraipoje nurodytą patvirtinimą reguliavimo arba savireguliavimo mechanizmas, kuris yra plačiai pripažintas ir priimtas žiniasklaidos sektoriuje vienoje ar daugiau valstybių narių, galėtų atsižvelgti į informaciją apie tai, ar žiniasklaidos paslaugų teikėjas laikosi atitinkamų redakcinių standartų.

54. Tai galėtų būti informacija apie tai, ar žiniasklaidos paslaugų teikėjas yra mechanizmo dalyvis, ar mechanizmas jam taikomas, ar jis yra pasirašęs taikytinus redakcinius standartus nustatančius elgesio kodeksus arba kitus dokumentus.

55. Kai kompetentinga nacionalinė reguliavimo institucija ar įstaiga arba bendro reguliavimo ar savireguliavimo mechanizmas, į kurį kreipėsi LDIP paslaugų teikėjas, patvirtina, kad žiniasklaidos paslaugų teikėjui taikomi reguliavimo reikalavimai arba kad jis laikosi bendro reguliavimo ar savireguliavimo reikalavimų, pareiškimas turėtų būti priimtas nedelsiant, jei esama atitikties ir visiems kitiems EŽLA 18 straipsnio 1 dalyje išvardytiems teiginiams.

7. **PILIETINĖS VISUOMENĖS ORGANIZACIJŲ IR FAKTŲ TIKRINIMO ORGANIZACIJŲ DALYVAVIMAS**

56. Pilietinės visuomenės organizacijos ir faktų tikrinimo organizacijos gali atlikti svarbų vaidmenį kovojant su dezinformacija ir užsienio vykdomu manipuliavimu informacija ir kišimusi. Jos gali padėti įvertinti internetinį turinį, patikrinti jį ir užtikrinti visuomenės prieigą prie tikslios, patikimos ir pasitikėjimo vertos informacijos.

57. Pagal EŽLA 53 konstatuojamąją dalį Komisija ragina LDIP paslaugų teikėjus bendradarbiauti su atitinkamos patirties ir žinių žiniasklaidos srityje turinčiomis pilietinės visuomenės organizacijomis ir laikytis metodikos, etikos ir skaidrumo standartų, siekiant kuo labiau sumažinti galimo piktnaudžiavimo ta funkcija riziką. Tai galėtų būti: i) pilietinės visuomenės organizacijos, veikiančios žiniasklaidos laisvės ir žiniasklaidos pliuralizmo srityje ES arba nacionaliniu lygmeniu; ii) gebėjimą naudotis žiniasklaidos priemonėmis ugdančios organizacijos ir iii) faktų tikrinimo organizacijos, pavyzdžiui, priklausančios Europos skaitmeninės žiniasklaidos stebėjimo centrui ([11]) (EDMO) arba Europos faktų tikrinimo standartų tinklui ([12]) (EFCSN).

58. LDIP paslaugų teikėjai turėtų apsvarstyti galimybę įdiegti specialius bendravimo ir informacijos mainų su atitinkamomis organizacijomis, pavyzdžiui, nurodytosiomis ankstesniame punkte, kanalus. Šiuo atžvilgiu LDIP paslaugų teikėjai galėtų paskirti specialius tam skirtus kontaktinius punktus, kad peržiūrėdamos viešai prieinamus pareiškimus tokios organizacijos galėtų pranešti apie visas nustatytas problemas.

59. Tuo tikslu LDIP paslaugų teikėjai turėtų apsvarstyti grįžtamosios informacijos teikimo priemonių diegimą, kad kartu su atitinkamomis organizacijomis, pvz., nurodytosiomis 57 punkte, būtų galima imtis tinkamų tolesnių veiksmų. Būtų galima bent išsiųsti joms patvirtinimą, kad jų pranešimas gautas, ir informuoti jas apie tolesnius veiksmus pagal tokį pranešimą.

([11]) EDMO | Europos skaitmeninės žiniasklaidos stebėjimo centras.

([12]) EFCSN | Europos faktų tikrinimo standartų tinklo projektas – Europos faktų tikrinimo standartų tinklo projektas.

60. LDIP paslaugų teikėjų ir atitinkamų organizacijų, pvz., nurodytųjų 57 punkte, bendradarbiavimas turėtų būti skaidrus. Tuo tikslu LDIP paslaugų teikėjai galėtų pateikti viešai prieinamą organizacijų, su kuriomis jie bendradarbiauja, sąrašą.

61. Komisija taip pat ragina atitinkamas organizacijas, pvz., nurodytąsias 57 punkte, tarpininkauti tarp LDIP paslaugų teikėjų ir fizinių asmenų, akademinės bendruomenės atstovų, tyrėjų ir kitų suinteresuotųjų subjektų, galinčių nustatyti, kokios su žiniasklaidos paslaugų teikėjo atitiktimi pagal EŽLA 18 straipsnio 1 dalį pareikštiems teiginiams susijusios problemos galbūt vertos tolesnio svarstymo. Tokiais atvejais atitinkamos organizacijos, pvz., nurodytosios 57 punkte, turėtų naudotis šiame skirsnyje numatytais prieinamais bendravimo ir informacijos mainų kanalais, kad atkreiptų LDIP paslaugų teikėjų dėmesį į šias problemas.

62. Komisija mano, kad Valdyba turėtų padėti nustatyti svarbiausias organizacijas, kurios galėtų dirbti su LDIP paslaugų teikėjais. Tai galėtų būti padaryta per EŽLA 19 straipsnio 1 dalyje nurodytą struktūrinį LDIP paslaugų teikėjų, žiniasklaidos paslaugų teikėjų atstovų ir pilietinės visuomenės atstovų dialogą.

8. **IŠVADOS**

63. Komisija yra visapusiškai įsipareigojusi užtikrinti veiksmingą EŽLA 18 straipsnio taikymą. Šių gairių tikslas – sudaryti palankesnes sąlygas įdiegti EŽLA 18 straipsnio 1 dalyje nurodytą pareiškimo funkciją, kuri būtų naudinga visiems atitinkamiems suinteresuotiesiems subjektams.

64. Komisija stebės šių gairių įgyvendinimą, be kita ko, atsižvelgdama į visus susijusius pokyčius ir patirtis, aptariamus per EŽLA 19 straipsnio 1 dalyje nurodytus struktūrinius dialogus, ir prireikus jas patikslins.